

УДК 316.3

ЕКОЛОГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

ОЛЕКСАНДР ШИБКО,*кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальних наук та психології
Маріупольського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом*

У статті досліджені місце й роль екологічного імперативу в системі соціальних принципів, законів і норм на основі авторської концепції соціальної відповідальності, у якій соціальна відповідальність виступає сутнісною ознакою суспільного буття. Екологічний імператив у сучасну епоху стає головним принципом життєдіяльності суспільства й засобом (умовою) самозбереження земної цивілізації.

Ключові слова: екологічний імператив, теорія "живої планети", соціальна відповідальність, соціальні принципи, закони і норми.

Постановка проблеми. Сучасна епоха вимагає від українського суспільства вирішення задач реформування економіки на основі всебічної інтенсифікації виробництва, прискорення науково-технічного прогресу, структурної перебудови всього господарського комплексу, форм управління, організації та стимулювання праці.

Науково-технічна революція, яка здійснюється в усіх розвинених країнах світу, має складний, діалектично суперечливий характер. Поряд із позитивними результатами явно простежуються й негативні наслідки НТР. До переліку таких, безсумнівно, слід додати зростаючий техногенний тиск цивілізації на навколишнє середовище.

В Україні об'єктивно створилася ситуація, коли економіка не може успішно розвиватися на екстенсивній основі за рахунок залучення дедалі більшого обсягу природних та трудових ресурсів. Це обумовлено як природною вичерпаністю розвіданих корисних копалин, зростаючими труднощами їх видобування й перероблення, що призводять до загрозливих масштабів забруднення навколишнього середовища, так і несприятливими демографічними процесами, що не дозволяють розраховувати на значний приріст працездатного населення в найближчі роки. Задачі розвитку економіки безпосередньо пов'язані з екологічними й демографічними проблемами й можуть бути вирішені тільки в разі врахування цього діалектичного взаємозв'язку.

Перед українським суспільством гостро постала задача охорони природи й раціонального використання її ресурсів, тому що нормальний стан довкілля - необхідна умова розвитку соціальної системи. Слід виходити з того, що науково-технічний прогрес - не тільки основа розвитку економіки, але й необхідний засіб вирішення екологічних проблем захисту навколишнього середовища від забруднення, вичерпання ресурсів, забезпечення сприятливих умов для праці й відпочинку людини.

Вирішення економічних проблем потребує використання комплексного підходу, який передбачає

систему заходів з охорони природи й раціонального використання її ресурсів: посилення контролю за природокористуванням; здійснення суворого режиму економії сировини, палива, матеріалів; раціонального використання природних ресурсів виробництва; упровадження маловідходної та безвідходної, тобто ресурсозберігаючої технології; застосування автоматизованих систем виробництва, управління й контролю за станом навколишнього середовища. Зростання продуктивності праці, обумовлене широким застосуванням принципів нових техніки і технології (мембранної, лазерної, плазмової, нано- та ін.), дозволяє не лише успішно вирішувати еколого-економічні задачі, але й нейтралізувати негативний вплив демографічного фактора на темпи прогресивного розвитку суспільства.

Діяльність людини в сучасну епоху зрівнялася з геологічними силами планети. Глобальне за своїми масштабами освоєння природних багатств, використання досягнень науки і техніки в інтересах перебудови біосфери не можуть не породжувати екологічних проблем. У процесі управління природою все частіше виникають екстремальні ситуації, коли стихійні сили природи вириваються з-під контролю, створюючи реальну загрозу життю й здоров'ю людини. Ця обставина багаторазово підвищує відповідальність сучасного суспільства за охорону навколишнього середовища, раціональне використання ресурсів, збереження й підтримку екологічної рівноваги в системі "суспільство - природа".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні дослідження проблеми екологічної відповідальності здійснюється в контексті постіндустріальних концепцій (Д. Белл [2], Зб. Бжезинський [3], Г. Кан [4], А. Тоффлер [7], А. Турен [8], Ж. Фурастьє [6] та ін.). Проблема екологічної відповідальності в різноманітних аспектах розглядається в роботах С. М. Алексєєва, М. Ю. Антомонова, Л. І. Білика, А. П. Гетьмана, Т. В. Горохова, Б. В. Єрофєєва, М. М. Заброцького, М. П. Захарченка, Н. Ф. Кошелева, Ю. І. Кривова, Н. В. Лисенка, Ю. В. Логвінова, І. С. Матрусо-

№ 2 (122) березень-квітень 2013 р.

ва, В. М. Навроцького, А. В. Нагорнова, О. М. Партали, Є. В. Пашкова, О. Ф. Плахотного, Ю. В. Саталкіна, М. С. Солнцевої, Г. С. Фоміна, Т. Цой, І. Чорноморденка, М. В. Шульги та багатьох інших.

Відповідно до авторської концепції соціальної відповідальності [11-13], екологічні відносини суспільства регулюються соціально-екологічними принципами, законами й нормами, що є проявами особливого та одиничного по відношенню до всезагального - принципу соціальної відповідальності.

Метою цієї статті є дослідження місця й ролі екологічного імперативу в системі соціальної відповідальності сучасного суспільства.

Виклад основного матеріалу. За визначенням О. Ф. Плахотного, "соціальна відповідальність є категорією для позначення міри вільного виявлення соціальним суб'єктом свого обов'язку й права обрати в конкретних умовах оптимальний варіант ставлення до дійсності, виходячи із прогресивних інтересів суспільства" [5, с. 8]. Соціальна відповідальність постає діалектичною єдністю протилежностей - свободи й необхідності, мірою свободи й мірою необхідності, вимогам якої повинні підпорядковуватися всі суб'єкти суспільних відносин як вимогам закону (міра є закон). Соціальна відповідальність, маючи у своїй структурі необхідність і свободу в їх взаємозв'язку, виступає засобом (умовою) вирішення суперечностей між вимогами історичної необхідності (інтересами прогресивного розвитку суспільства) та вільною діяльністю людей.

Відповідальні зв'язки та залежності як усезагальний фактор соціальної самоорганізації утворюють структуру суспільства по вертикалі (суспільство - соціальна спільність - особистість) і по горизонталі (екологія, економіка, політика, право, мораль, естетика, релігія). Як усезагальний соціальний інтегратор суспільного буття соціальну відповідальність можна ідентифікувати як усезагальний соціальний принцип. Принцип соціальної відповідальності, підсистемні (екологічні, економічні, політичні та ін.) принципи, закони й норми є діалектичною єдністю всезагального, особливого та одиничного, яка відображає різні сторони й форми прояву соціальної відповідальності в усіх сферах життєдіяльності суспільства, соціальної спільності, особистості.

У регулюванні суспільних відносин принцип соціальної відповідальності збагачується конкретним змістом і приймає специфічну модифікацію екологічних, економічних, політичних та інших підсистемних принципів і законів. Вимоги підсистемних принципів і законів переводить на рівень практичної діяльності людей система соціальних норм, тому що норми вказують конкретно, які дії повинен виконувати (або не виконувати) суб'єкт у визначених умовах [див.: 12, с. 137].

Соціальне буття індустріального суспільства в багатьох вимірах залежить від рівня розвитку матеріального виробництва, тому почасти правий був К. Маркс, коли визначав стан суспільства за рівнем розвитку економічного базису (у його системі суспільних законів економічні зв'язки й відносини відіграють вирішальну роль). Але й на той час він значною мірою абсолютизував роль економіки в життєдіяльності суспільства, що призвело до трансформації соціального детермінізму в економічний де-

термінізм, який пізніше був кваліфікований як "вульгарний детермінізм".

Основою теоретичної помилки К. Маркса було ігнорування методологічного принципу співвідношення категорій "цілого" і "частини" (суспільства і його економіки). Якщо суспільство є дійсно цілісним соціальним організмом, то всі його компоненти (підсистеми) повинні функціонувати як діалектична взаємодія цілого (суспільства) і його частин (екологічних, економічних, політичних та інших зв'язків та відносин), причому частини повинні підкорюватися вимогам цілого (суспільства) [див.: 11, с. 150]. Економіка (як частина) повинна функціонувати за вимогами суспільства (як цілого), а не навпаки, як у К. Маркса. На жаль, теоретична помилка К. Маркса настільки вкорінена у світогляді нинішніх керівників української держави, що навіть фінансування окремих сфер життя відбувається за "залишковим принципом", як при радянській владі, тобто майже всі кошти із державного бюджету йдуть в економіку, а на розвиток культури, освіти, охорони здоров'я - те, що залишиться. При такому хибному підході до розвитку суспільства даремно сподіватися на позитивні результати, у тому числі й в економіці, тому що не може нормально функціонувати економіка в некультурному, неосвіченому, хворому суспільстві.

На тому чи іншому етапі розвитку зростає вплив окремих підсистем на загальний стан суспільства. У сучасну епоху перед цивілізацією постала глобальна проблема збереження життя на Землі, тому в нашій класифікації соціальних принципів, законів і норм домінуюче місце займають екологічні відповідальні зв'язки і відносини.

На основі ідеї морального імперативу І. Канта автор запропонував дефініцію **екологічного імперативу**: "Ніякі соціально-економічні цілі не можуть ставитися суспільством, якщо їх досягнення загрожує природному середовищу проживання людини" [13, с. 118]. Екологічний імператив повинен стати обов'язковою умовою прийняття рішень на всіх рівнях управління суспільством: від районного до загальнодержавного.

Сьогодні об'єктивно перед Україною постала задача пошуку альтернативних шляхів використання більш дешевих енергоносіїв в економіці з метою підвищення конкурентоспроможності української продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

У 2012 році була досягнута домовленість з американською компанією *Shevron* і британсько-голландською компанією *Shell* про видобуток сланцевого газу в Україні на території Львівської, Івано-Франківської, Харківської та Донецької областей. Так, компанія *Shell* обіцяє вкласти в цей проект від 10 до 50 млрд доларів залежно від того обсягу газу, який буде видобуватися. Здавалося, що вже в найближчі роки Україна вирішить свої економічні й політичні проблеми.

Промисловий видобуток сланцевого газу здійснюється всього близько десяти років, але й за такий короткий термін у світі поширився рух його супротивників. Вони стверджують, що технологія гідровибуху може призвести до катастрофічних наслідків.

Для звільнення природного газу із сланців або піщаників у свердловину потрібно закачати під вели-

ким тиском тисячі кубометрів води з піском і хімічними реагентами (таких налічується 596!). У результаті гідровибуху з'являється реальна загроза землетрусу. А українські вчені ще в 90-х роках минулого століття попереджали: у випадку землетрусу силою в 3-4 бали за шкалою Ріхтера Донецьк і деякі шахтарські міста можуть опинитися під землею.

Щоб отримати об'ємних 10 млрд кубометрів газу за рік щорічно потрібно закачувати в пласт 20 мільйонів кубометрів токсичної води та 1 мільйон тонн піску. На Лівобережжі України вже й так спостерігається гострий дефіцит питної води; не вистачає й технічної води для металургійної промисловості та сільського господарства. Нарешті, в Україні немає дороги, якими можна перевезити мільйони тонн піску.

Як свідчить досвід видобутку сланцевого газу в США, рівень метану в місцях водозабору в деяких випадках перевищує норму в 17 разів. У фільмі Дж. Фокса "ГазЛенд" показано, як горить від сірника "газована вода" з водопровідного крану, хворіють місцеві жителі, гине дика і домашня худоба. Недалеко цілий ряд європейських країн: Франція, Німеччина, Болгарія, Чехія відмовилися від видобутку сланцевого газу, або наклали мораторій на його видобуток, щоб вивчити можливі негативні наслідки [див.: 10].

Ця проблема яскраво свідчить про пріоритет екологічних задач над економічними й політичними. Потрібно терміново накласти мораторій на видобуток сланцевого газу в Україні, провести ретельну незалежну екологічну експертизу щодо реальних наслідків людського втручання в природні геологічні процеси.

Споживацьке ставлення людської цивілізації до Землі призводить до її виснаження, забруднення та погіршення умов для життя людини, знищення представників фауни і флори. Глобальне потепління, спровоковане безвідповідальною діяльністю людей, у недалекому майбутньому призведе до таких природних катастроф і викликаних ними соціальних катаклізмів, які об'єктивно поставлять питання про подальшу долю всього живого на Землі.

Вищесказане підтверджує істинність екологічного імперативу та необхідність безумовного виконання його вимог до людської поведінки й діяльності. Екологічний імператив - це своєрідне "табу" сучасності, без обов'язкового виконання якого в людства не буде шансів на виживання. Насамперед, у найближчі десятиліття потрібно поступово скорочувати видобуток та використання урану, вугілля, нафти, газу та інших енергоносіїв і переходити на безпечні для природи технології, що базуються на сонячній, гідравлічній, вітровій та іншій енергії.

За своїм змістом екологічний імператив - це загальний соціальний принцип. У нашій класифікації соціальних принципів, законів і норм підсистемні (екологічні, економічні, політичні та ін.) принципи й закони виявляють себе в якості особливого по відношенню до усезагального - принципу соціальної відповідальності [див.:13, с. 118].

Управління суспільством передбачає регулювання відповідальних залежностей у всіх підсистемах, зв'язків між ними й усією системою на основі вимог соціальних задач, що постають перед народом. Соціальна задача як вимога, обумовлена потребами та інтересами прогресивного розвитку суспіль-

ства, має усезагальний характер і виступає метою суспільного розвитку. А система соціальної відповідальності є засобом (умовою) досягнення всіх соціальних цілей суспільства [Там само, с. 119].

Системи соціальної відповідальності, що відображені в системах соціальних норм сучасної цивілізації, закріплюють у світогляді людей споживацьку психологію: у багатих країнах Заходу мільйони тонн харчових продуктів опиняються на звалищах, забруднюючи природне середовище; виник навіть такий ганебний для *Homo sapiens* феномен, як шопоманія, тобто пристрасть до купівлі товарів заради самого процесу купівлі.

Екологічний імператив повинен стати одним із засадничих принципів побудови нової системи суспільних вимог (соціальних норм) до суб'єктів діяльності з тим, щоб сформувати нову систему соціальних цінностей, засновану на розумінні сутності такого фундаментального поняття як "соціальний прогрес". На думку автора, інтегративним показником соціального прогресу є всебічний, гармонійний розвиток сутнісних сил особистості, а перманентний процес досягнення більш високого рівня такого розвитку є істинним сенсом життя *Homo sapiens*. Сьогодні, на жаль, для багатьох людей сенсом життя стало накопичення матеріальних цінностей, що свідчить про деформацію світогляду, обумовлену споживацькою психологією.

Екологічні відповідальні зв'язки (норми) ніколи не виступають у чистому вигляді, тому що вони знаходяться в діалектичній єдності й проявляють себе у взаємозалежності та взаємодії з іншими підсистемними зв'язками та залежностями. Наприклад, у сфері матеріального виробництва суб'єкт є одночасно суб'єктом економічної, екологічної, політичної, правової, моральної, естетичної та релігійної відповідальності. Суб'єкт діяльності одночасно повинен розуміти й нести відповідальність за долю своєї сім'ї, колективу, свого народу й усієї цивілізації.

Основним загальносоціологічним законом суспільства є закон зростання соціальної відповідальності, змістом якого є "перехід історичної необхідності вільно обирати оптимальний варіант поведінки та діяльності в інтересах прогресивного розвитку суспільства в потребу для кожного суб'єкта соціальних відносин. Цивілізаційний поступ супроводжується закономірним збільшенням енергетичних, технологічних, соціальних потужностей, якими розпоряджається індивід або група індивідів. Від цього закономірно зростає відповідальність за їх суб'єктивні дії" [11, с. 151].

Соціальна філософія визначає, що закони суспільства відрізняються від законів природи: вони проявляються як закони-тенденції, тому в історії мають місце як динамічні, так і статистичні закономірності. Загальна лінія суспільного розвитку виступає як динамічна закономірність, а статистична закономірність передбачає індивідуальні відхилення (людина має такий атрибут своєї сутності як свобода волі). На відміну від формального підходу до історії К. Маркса, який по суті нівелює вплив людини на історію, нами запропонований відповідальний підхід до історичного процесу, заснований на розумінні відповідальності як сутнісної ознаки соціального буття [Там само, с. 150-151].

Відповідальний підхід до історії цивілізації демон-

струє саме активну роль людини в історії, тобто індивіди на власний розсуд здатні свідомо підпорядковувати свою поведінку й діяльність вимогам суспільних законів, а можуть і гальмувати дію тих чи інших законів, та, більше того, - діяти всупереч цим законам. Взаємовідносини людини і природи - це та сфера соціального буття, у якій сучасна людина нерідко діє всупереч екологічним принципам і законам, що в перспективі загрожує самознищенням людства.

Екологічні норми закріплюються в правовій формі й передбачають, згідно з українським законодавством, певні санкції до порушників цих норм: дисциплінарні, цивільно-правові, адміністративні, карні. Для юридичних осіб існують також конституційна, фінансова, податкова та інші види відповідальності за екологічні правопорушення.

Система екологічної відповідальності повинна функціонувати таким чином, щоб жоден суб'єкт суспільних відносин не мав змоги руйнувати природне середовище, знищувати матеріальні цінності, не отримуючи покарання за свої дії. Важливу роль у процесі перетворення екологічної відповідальності в усезагальність буття людей покликана відіграти правова система держави, тому що дотримання вимог еколого-правових норм кожною людиною є необхідною умовою (засобом) вирішення задачі збереження всіх багатств природи. Але для того, щоб дотримуватися вимог екологічної відповідальності в практичній діяльності, люди повинні бути достатньо повно ознайомлені із цими вимогами, тому все більш актуальною стає проблема екологічної освіти й виховання.

Виховання екологічної відповідальності не може обмежуватися постановкою особистості в умови об'єктивних відповідальних залежностей за допомогою еколого-правових норм, хоча цей процес є необхідною передумовою вирішення окресленої задачі. Екологічні задачі суспільства з охорони природи й людини мають бути сприйняті кожним індивідом, інтеріоризовані, стати невід'ємним компонентом його психологічної структури. Регулювання з боку суспільства необхідно доповнити саморегуляцією, самодетермінацією особистості, а для цього потрібен певний рівень розвитку свідомості, освіченості й культури.

Стан рівня екологічної освіти й виховання в Україні сьогодні не можна визнати задовільним. У вирішення проблеми повинна зробити більш вагомий внесок система освіти (від дитсадку й середньої школи до університетів та академій). Державним і приватним засобам масової інформації слід у своїх програмах більше уваги приділяти екологічному просвітництву.

Висновки

1. Зростання антропогенного тиску на природу у ХХІ столітті з необхідністю викликає зростання екологічної відповідальності людини за свою поведінку й діяльність, тому актуальним є дотримання суспільством вимог екологічного імперативу: "Ніякі соціально-економічні цілі не можуть ставитися суспільством, якщо їх досягнення загрожує природно-му середовищу проживання людини".

2. Екологічний імператив має стати одним із засадничих принципів формування нової системи цінностей, заснованої на розумінні сутності соціального

прогресу як усебічного, гармонійного розвитку сутнісних сил особистості, сенсом життя якої стане перманентне досягнення більш високого рівня такого розвитку.

3. Екологічний імператив як своєрідне "табу" сучасності вимагає вже в найближчі десятиліття скоротити видобування й використання урану, вугілля, нафти, газу та інших енергоносіїв і переходити на безпечні для природи технології - сонячні, гідравлічні, вітрові та інші. Нові технології (наприклад, видобування сланцевого газу) повинні проходити етапи незалежної екологічної експертизи та громадських слухань.

4. Суб'єкт управління суспільством не може обмежитись створенням екологічної системи відповідальності у вигляді еколого-правових норм. Згідно із законом зростання соціальної відповідальності, ці норми повинні бути сприйняті народом як свої, породжені власними потребами самозбереження; вони повинні бути інтеріоризовані кожною особою, стати компонентом психологічної структури особистості. Цьому процесу в Україні мають сприяти державна й суспільна системи екологічної освіти та виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституция Украины. Закон Украины "О внесении изменений в Конституцию Украины" № 2222-1V от 8 декабря 2004 года. - Харьков : Парус. - 64 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования / Д. Белл. - М. : Академия, 1999. - 949 с.
3. Бжезинский Зб. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы) [Электронный ресурс] / Зб. Бжезинский. - М. : Международные отношения, 254 с. - Режим доступа : <http://www.chat.ru-scbooks>.
4. Kan H. The Year 2000: A Framework for Speculation on the Next Thirty-three Years / H. Kan, A. Wiener. - The Hudson Institute, 1967. - 432 p.
5. Плахотный А. Ф. Проблема социальной ответственности / А. Ф. Плахотный. - Харьков : Вища шк., 1981. - 192 с.
6. Ритцер Дж. Современные социологические теории / Дж. Ритцер. - 5-е изд. - СПб. : Питер, 2002. - 688 с.
7. Тоффлер Элвин. Третья волна / Элвин Тоффлер ; [науч. ред. П. С. Гуревич]. - М. : ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. - С. 6-261.
8. Турен Ален. Возвращение человека действующего. Очерк социологии / Ален Турен. - М. : Научный мир, 1998. - 204 с.
9. Фритьоф Капра. Паутина жизни. Новое научное понимание живых систем [Электронный ресурс] / Капра Фритьоф ; [пер. с англ. ; под ред. В. Г. Трилиса]. - К. : София, М. : ИД "София", 2003. - 336 с. - Режим доступа : http://svitk.ru/004_book/15b/3266_kapra-pautina_jizni.php.
10. Шведко Сергей. Донецкие депутаты проголосовали за "газовый Чернобыль". Возможные фатальные последствия добычи нетрадиционного газа [Электронный ресурс] / Сергей Шведко. - Режим доступа : http://www.tp-ua.com/news_novo.php?id=5039.
11. Шибко О. І. Зростання соціальної відповідальності як об'єктивна закономірність цивілізаційного поступу / О. І. Шибко // Схід. - 2012. - № 5 (119). - С. 150-153.
12. Шибко О. І. Норми в системі соціальної відповідальності / О. І. Шибко // Схід. - 2011. - № 5 (112). - С. 136-139.
13. Шибко О. І. Соціальні принципи, закони і норми як система соціальної відповідальності / О. І. Шибко // Схід. - 2009. - № 4 (95). - С. 117-121.

REFERENCES

1. The Constitution of Ukraine, *The Law Ukraine «On Amendments to the Constitution of Ukraine № 2222 – 1V, dated 8 December 2004*, Parus, Kharkov, 64 p. (rus).
2. Bell D. (1999), *The future post-industrial society the experience of social forecasting*, Publishing office «Academy», Moscow, 949 p. (rus).
3. Brzezinski Zb. (1998), *The Grand Chessboard (American Primacy and its Geostrategic imperatives)*, Publishing office «International relations», Moscow, 254 p., available at: <http://www.chat.ru/-schooks>.
4. Kan H., Wiener A. (1967), *The Year 2000: A Framework for Speculation on the Next Thirty-three Years*. – Published October 1967 by Macmillan Co, Hudson institute, 432 p.
5. Plakhotny A. F. (1981), *The problem of social responsibility*, «Higher school» publishing house, Kharkov University, Kharkov, 192 p. (rus).
6. Rittser J. (2002), *Contemporary sociological theory*, 5th ed., Peter, St. Peterburg, 2002, 688 p. (rus).
7. Toffler Alvin (1999), *Third wave*, Scientific editor P. S. Gurevich, Limited Liability Company «Company Publishes AST», Moscow, pp. 6-261 (rus).
8. Touraine Alain (1998), *Return of a man of action. Essay sociology*, Scientific World, Moscow, 204 p. (rus).
9. Fritof Capra (2003), *Web of life. A new scientific understanding of living systems*, Sofia, Kiev, Moscow, 336 p., available at: http://svitk.ru/004_book/15b/3266_kapra-pautina_jizni.php.
10. Shvedko Sergey, *Donetsk deputies voted for the «gas of Chernobyl». Possible fatal consequences production of unconventional gas*, available at: http://www.rp-ua.com/news_novo.php?id=5039.
11. Shybko O. I. (2012), The growth of social responsibility as an objective law of civilized progress, *East*, № 5 (119), pp. 150-153 (ukr).
12. Shybko O. I. (2011), The norms in the system of social responsibility, *East*, № 5 (112), pp. 136-139 (ukr).
13. Shybko O. I. (2009), Social principles, laws and norms as a system of social responsibility, *East*, № 4 (95), pp. 117-121 (ukr).

Oleksandr Shybko

ECOLOGICAL IMPERATIVE IN THE SYSTEM OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE SOCIETY

The author's concept of social responsibility locates in article as intrinsic sign of social being. Social responsibility appears as a dialectical unity of opposites - the freedom and necessity, the degree of freedom and the need to measure, which must comply with the requirements of all subjects of public relations, as the requirements of the law (measures is the law).

Responsible communications and dependences, as the general factor of social self-organization, creates society structure on a vertical (society - a social community - the personality) and across (ecology, economy, policy, the right, morals, an esthetics, religion). As the general social integrator of social being social responsibility can be identified as the general social principle. The principle of social responsibility, subsystem (ecological, economic, political and others) the principles, laws and norms represent dialectic unity general, special and single, which reflects the various parties and forms of manifestation of a social responsibility in all spheres of activity of society, a social community, the personality.

In present period before a civilization there was a global problem of preservation of life on Earth therefore in our classification of social principles, laws and norms the domination place is taken by ecological responsible communications and the relations. On the basic of I. Kant's moral imperative the author offered a definition of an ecological imperative: "No social and economic purposes can be set as society if their achievement threatens environment of dwelling of the person". The ecological imperative has to become an indispensable condition of decision-making at all levels of management of society: from regional to the nation-wide.

Permission Ukraine economic and political tasks by production of nonconventional gas by the Chevron and Shell companies in the long term threatens with an ecological disaster. It is necessary to declare urgently the moratorium on gas production, to carry out thorough independent environmental expertise and only after positive results of examination it is possible to authorize production of nonconventional gas.

The ecological imperative as peculiar "taboo" of the present, demands to reduce in the next decades production and use of uranium, coal, oil, gas and other non-renewable energy carriers and to pass to safe technologies for the nature - solar, hydraulic, wind and other.

Key words: ecological imperative, theory "living planet", social responsibility, social principle, social law, social norm.

© О. Шибко

Надійшла до редакції 13.03.2013

№ 2 (122) березень-квітень 2013 р.